

responsables de la configuració primera tendran razones igualmente válidas para mantener las propuestas actuales y que me apresuro a dar por buenas y viables por suponerlas igualmente legítimas.

Indudablemente en el repaso que hemos efectuado de esta entrega de *Nuevos senderos...*, hemos visto una voluntad acendrada de acercamiento a la toponimia hispánica con un gran respeto y atención esmerada. Estoy convencido de que esa es la mejor carta de presentación para alcanzar, con el tiempo, el éxito en una empresa correctora global, equilibrada, sensata e interpretativa. En ese sentido creo que, dentro de la libertad intelectual que a todos asiste, se podría ir poniendo la mayor atención y la mejor base para, en su día, lograr una corrección deseable. Es cierto que hoy día son las comunidades autónomas quienes están llevando a efecto ese ideal dentro de sus territorios, pero bien orientados iríamos si en esa dirección pudieran trabajar otras iniciativas deseosas de articular algún tipo de homogeneización enriquecedora en su simplificación.

En todo caso, parece obvio que lo más urgente es ir orillando las expresiones toponímicas inconvenientes que deben sustituirse por las que se van presentando como alternativa prudente y juiciosa. En esa dirección deberíamos actuar ya eliminando de nuestra consulta rectora las compilaciones toponímicas (de uso administrativo o no) que siguen modelos anticuados y superados por correcciones modernas efectuadas con garantía lingüística bien por instituciones administrativas, bien por expertos dignos de crédito.

Xosé Lluís GARCÍA ARIAS
Academia de la Llingua Asturiana

GOMILA PERE, Joan (2022): *L'obra folklòrica d'Isidor Macabich*. Eivissa: Miquel Costa, editor, 152 p.

Aquesta obra constitueix una excel·lent aproximació a les principals obres de temàtica folklòrica —o costumista, com preferia dir-ne ell— de l'historiador eivissenc Isidor Macabich Lobet (Eivissa, 1883 - Barcelona, 1973). Per més que l'obra d'aquest erudit eivissenc va ser eminentment de temàtica històrica, cal reconèixer l'interès dels seus estudis sobre el folklore d'Eivissa i Formentera, que van ser pioners —amb molt escassos precedents— i són encara de referència obligada, al costat d'una producció periodística extensíssima i d'una obra poètica gens negligible, sense oblidar l'extraordinària projecció religiosa, social i política que va tenir en el seu temps.¹

El llibre de Joan Gomila —també natural d'Eivissa— consisteix substancialment en la publicació del seu treball de fi de grau, presentat l'any 2021 a la Facultat de Filosofia i Lletres de la Universitat de les Illes Balears, que va tutoritzar la doctora Caterina Valriu Llinàs, acreditada especialista en etnopolítica que ha estat elegida membre de la Secció Històrico-Arqueològica de l'IEC. No és sorprenent que la qualitat del treball hagués merescut el premi extraordinari al millor treball final de grau. Això mateix ja constitueix una garantia del seu interès.

Després d'un pròleg en què Fanny Tur —actual responsable de l'Arxiu Històric d'Eivissa i Formentera— situa la figura d'Isidor Macabich en el context del seu temps i en subratlla la condició de primer responsable d'aquest arxiu, l'obra de Joan Gomila s'organitza en els mateixos apartats que ja tenia el seu treball final de grau: unes paraules de justificació de l'origen i l'enfocament de l'estudi, una introducció en què s'informa de la biografia d'Isidor Macabich i se situa la seva obra en el marc dels estudis històrics, culturals i folklòrics precedents i coetanis, i el cos principal de l'estudi, en què es presenten i comenten detalladament els principals estudis folklòrics de Macabich, bàsicament els seus *Mots de bona cristiandat* (1918), els treballs aplegats al volum IV de la seva *Historia de Ibiza. Costumbrismo* (1967) i el seu *Romancer tradicional eivissenc* (1954). Completen el llibre un apartat de conclu-

1. Podeu veure'n una breu descripció a l'entrada corresponent de l'Enciclopèdia d'Eivissa i Formentera (eeif.es).

sions, un recull de referències bibliogràfiques i uns annexos en què hi ha una entrevista al fillol d'Isidor Macabich —que signa aquesta ressenya—, a més d'un apèndix fotogràfic i documental.

Alguns dels treballs publicats al volum IV de la *Historia de Ibiza. Costumbrismo* són obviats perquè no són originals de Macabich, sinó reproducció de textos d'altres autors sobre el folklore eivissenc, o perquè fan referència a aspectes de cultura material sense gaire connexió amb l'etnopoètica. Així mateix, cal tenir en compte que, a part dels articles de premsa recollits per Macabich en aquest volum, són molts altres els que va publicar al llarg de la seva vida als periòdics locals sobre temes de cultura popular, normalment sota l'epígraf «De la tierra». Macabich va seleccionar per al volum IV de la seva *Historia de Ibiza* els que li van semblar més interessants, però una recerca minuciosa permetria completar la visió de la seva extensa aportació al costumisme de les Pitiüses.

Tant els textos introductoris com les fitxes en què es presenta cadascuna de les obres estan ben documentats i referenciats. Només s'hi pot fer alguna petita matisació de detall. Per exemple, l'origen del cognom Macabich (pronunciat com si la grafia fos *Macabitz*) és evidentment eslav, però no necessàriament serbi, com apunta Gomila. Els rebesavis del canonge eivissenc procedien de Venècia i el document més antic que hi fa referència escriu el cognom com a *Matcovitz*, una forma que he pogut documentar a Croàcia, però que també podria ser eslovena...² La referència que es fa a Isidor Macabich com a creador de la Biblioteca de la Caixa de Pensions l'any 1935 també és probablement exagerada: Macabich hi degué tenir una influència considerable, però no devia ser qui va prendre la decisió de fundar-la. En qualsevol cas, el que resulta més convenient de puntualitzar és que el *Refraner* que reproduïx Macabich al volum IV de la *Historia de Ibiza* —tot i que li va proporcionar Antoni Costa Ramon, secretari de redacció de la revista *Ibiza*— és substancialment el mateix que havia recopilat i publicat a les pàgines d'aquella revista Antoni Juan Bonet.³

Cap d'aquests minúsculs detalls afecta la qualitat de l'estudi de Joan Gomila, que documenta minuciosament cadascuna de les obres seguint l'esquema que exposa a la p. 49 del seu treball: «Títol», «Referència bibliogràfica primera», «Referències posteriors», «Classificació del gènere (rondalles, llegendes, etc.)», «Resum», «Continguts», «Comentari/Valoració», «Fragment il·lustratiu» i «Referències posteriors».

Són especialment remarcables els comentaris a la tipologia de cada rondalla, seguint la classificació de l'Índex Aarne-Thompson-Uther (ATU), i els referents a cada peça del *Romancer tradicional eivissenc*.

En definitiva, ens trobem davant d'una publicació solvent i útil no sols per a qualsevol que vulgui aproximar-se a l'obra folklòrica d'Isidor Macabich, sinó al coneixement dels estudis sobre el folklore d'Eivissa i Formentera.

Isidor MARI MAYANS
Institut d'Estudis Catalans

GUARDIOLA I PEREIRA, Elena / CIFUENTES I COMAMALA, Lluís / SALA I PEDRÓS, Joan (2023): *El receptari de Joan Martina (Sabadell, 1439). Estudis i edició facsímil*. Barcelona: Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya, 174 p.

Amb motiu de la celebració, a Sabadell, del XXII Congrés Internacional d'Història de la Medicina Catalana (10 i 11 de novembre de 2023), Elena Guardiola i Pereira, presidenta de la Societat Catalana

2. MARI, Isidor (2017): «Els primers anys d'Isidor Macabich», revista *Eivissa*, núm. 62. Cal entendre que és un error de picatge que el segon cognom de l'avi de Macabich, natural de Cartagena i afincat a Eivissa, aparegui accentuat (*Pàvia*) quan hauria de ser *Pavía*.

3. En vam fer una edició fa pocs anys: PÀMIES, Víctor / MARI, Isidor (2021): *El refranyer eivissenc d'Antoni Juan Bonet*. Eivissa: Institut d'Estudis Eivissencs.